



Sygn. akt I PK 259/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 11 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca)

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa J. B.
przeciwko Uniwersytetowi w O.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 kwietnia 2013 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w O.
z dnia 18 czerwca 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O.
do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód J. B. wniósł przeciwko pozwanemu Uniwersytetowi w O. powództwo o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umowy o pracę. Pozwany powództwa nie uznał i wniósł o jego oddalenie. Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2011 r. powództwo oddalił, nie obciążając powoda kosztami procesu. Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z 15 września 2011 r., po rozpoznaniu apelacji strony powodowej, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Po ponownym rozpatrzeniu sprawy Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z 1 marca 2012 r. oddalił powództwo i rozstrzygnął o kosztach procesu. Sąd ustalił, że 1 grudnia 2001 r. powód został zatrudniony na podstawie mianowania na stanowisku adiunkta w Katedrze Matematyki Stosowanej na Wydziale Matematyki i Informatyki Uniwersytetu w O. na czas nieokreślony. Zgodnie z § 70 Statutu tej uczelni, okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby niemającej stopnia doktora habilitowanego nie powinien przekraczać 9 lat, lecz może być przedłużony po uzyskaniu pozytywnej oceny nie więcej niż o trzy dwuletnie przedziały czasowe (łącznie do 15 lat). Zgodnie z art. 132 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. Nr 164, poz. 1365 ze zm. (powoływanej dalej, jako: „ustawa”), powód w trakcie zatrudnienia przez stronę pozwaną podlegał obowiązkowej okresowej ocenie nauczycieli akademickich. 1 marca 2010 r. powód poddany został kolejnej ocenie przez komisję oceniającą za okres pracy od 21 maja 2009 r. do 20 maja 2010. Kierownik jednostki organizacyjnej ocenił, że powód nie rokuje zakończenia przewodu habilitacyjnego ze względu na brak publikacji już od kilku lat. Prowadzenie zajęć dydaktycznych ocenił pozytywnie. Komisja oceniająca całokształt działalności dydaktycznej powoda oceniła warunkowo-pozytywnie, działalność naukową negatywnie, działalność organizacyjną negatywnie i całokształt działalności powoda oceniony został warunkowo-pozytywnie. Komisja zaleciła rozwiązanie z powodem stosunku pracy. Powód w uwagach do oceny wskazał jedynie, że „nie podjęto działań, żeby ukarać przestępców”. Nie odwołał się od niej do uczelnianej komisji oceniającej. 30 listopada 2010 r. upłynął okres 9 lat zatrudniania powoda na stanowisku adiunkta. Przed upływem tego okresu powód nie otrzymał stopnia doktora habilitowanego. Kierownik Katedry Matematyki

Stosowanej dr hab. J. J. wystąpił wówczas do rady wydziału z wnioskiem o akceptację rozwiązania z powodem stosunku pracy za wypowiedzeniem ze skutkiem na 30 września 2011 r. 14 grudnia 2010 r. odbyło się posiedzenie rady wydziału, na którym w tajnym głosowaniu z oddanych 24 głosów 20 osób opowiedziało się za akceptacją wniosku, 3 osoby były przeciwne, a jedna wstrzymała się od głosu. Dziekan Wydziału Matematyki i Informatyki zwrócił się z prośbą do rektora Uniwersytetu w O. o wyrażenie zgody na rozwiązanie z powodem stosunku pracy z dniem 30 września 2011 r. w związku z brakiem postępów w rozwoju naukowym. 14 stycznia 2011 r. wręczono powodowi pismo datowane na 28 grudnia 2010 r. zawierające wypowiedzenie stosunku pracy łączącego strony ze skutkiem na 30 września 2011 r. Jako przyczynę wskazano nieuzyskanie przez powoda stopnia naukowego doktora habilitowanego oraz brak postępów w rozwoju naukowym. 4 sierpnia 2011 r. powód wystosował do prorektora ds. kadr prof. dr hab. T. R. pismo w sprawie ukrywania dowodów popełnionych przestępstw.

Sąd pierwszej instancji uznał, że w okolicznościach sprawy wypowiedzenie powodowi umowy o pracę było uzasadnione, a przyczyna wypowiedzenia była uzasadniona i rzeczywista. Powód nie wykazał, by jej podłoże stanowiły inne czynniki.

Od powyższego wyroku apelację wniósł powód zaskarżając go w całości. Wyrokowi zarzucił rażące naruszenie prawa materialnego przez niezastosowanie art. 118 ust. 2 ustawy, a także § 65 ust. 6 Statutu Uniwersytetu w O., które wskazują, że wyłącznie uprawniony do rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim jest rektor. W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie. Wyrokiem zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną Sąd Okręgowy oddalił apelację i nie obciążył powoda kosztami procesu na rzecz pozwanego instancją odwoławczą.

Uznając apelację za niezasadną Sąd podzielił oceną Sądu pierwszej instancji, że podane przez pracodawcę przyczyny wypowiedzenia stosunku pracy były rzeczywiste i stanowiły wystarczającą i zgodną z przepisami prawa podstawę wypowiedzenia. Apelacja sprowadza się do kwestionowania prawidłowości dokonanego wypowiedzenia z uwagi na to, że zostało ono dokonane przez

prorektora d/s kadr, podczas gdy zdaniem powoda wyłącznie uprawniony jest rektor Uniwersytetu. W ocenie Sądu odwoławczego zarzut ten był niezasadny. Powołując się na motywy wyroku Sądu Okręgowego wydanego w niniejszej sprawie 15 września 2011 r., Sąd drugiej instancji stwierdził, że zgodnie z przepisami ustawy i postanowieniami statutu Uniwersytetu oraz podziałem czynności zatwierdzonym przez rektora, sprawami pracowniczymi zajmuje się prorektor d/s kadr, który zarówno zatrudniał powoda jak i dokonywał wypowiedzenia. Nie ma więc ustawowych podstaw do przyjęcia, że tylko rektor był uprawniony do rozwiązania stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim. To, że uniwersytetem kieruje rektor nie uniemożliwia dokonania podziału czynności na poszczególnych prorektorów i nie uzasadnia wymagania stwierdzenia każdorazowo „z upoważnienia Rektora”.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik powoda zaskarżył w całości wyrok Sądu Okręgowego wskazując jako jej podstawę niezastosowanie art. 118 ust. 2 ustawy oraz § 65 ust. 6 statutu Uniwersytetu w O., z których wynika, że wyłącznie uprawniony do rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim jest rektor. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, ewentualnie o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez przywrócenie powoda do pracy na poprzednich warunkach i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania. Skarżący zwrócił się także do Sądu Najwyższego o rozważenie, czy przy wydaniu zaskarżonego wyroku Sadu Okręgowego nie doszło do nieważności postępowania. Taka możliwość wynika, w jego ocenie z faktu, że w skład Sądu Okręgowego w O., który wydał wyrok w dniu 15 września 2011 r., sygn. akt ...152/11 (gdzie uznał za niezasadny zarzut powoda rażącego naruszenia prawa materialnego przez niezastosowanie art. 118 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r.) orzekło dwóch sędziów, którzy również orzekali przy wydawaniu wyroku objętego skargą kasacyjną (ten sam sędzia sprawozdawca).

W odpowiedzi na skargę strona pozwana wniosła o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu za instancję kasacyjną według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest uzasadniona. Bezpodstawny okazał się jednak najdalej idący zarzut nieważności postępowania. Nieważności tej skarżący upatruje w fakcie, że w składzie Sądu Okręgowego, który wydał wyrok zaskarżony rozpoznawaną skargą kasacyjną orzekało dwóch sędziów wchodzących w skład Sądu Okręgowego, który w sprawie tej po jej rozpoznaniu po raz pierwszy przez Sąd Rejonowy orzekł o jej uchyleniu do ponownego rozpoznania przez ten Sąd. Artykuł 386 § 5 k.p.c., którego treść ma prawdopodobnie na uwadze skarżący przedstawiając powyższy zarzut, stanowi, że w wypadku uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, sąd rozpoznaje ją w innym składzie. Przepis ten, co wprost wynika z jego brzmienia, odnosi się do składu sądu pierwszej instancji, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania, a nie do składu sądu odwoławczego, orzekającego wskutek ewentualnej ponownej apelacji. Wobec tego nie ma podstaw do uznania, że skład Sądu drugiej instancji był sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., co uzasadniałoby uznanie nieważności postępowania. Należy zatem stwierdzić, że obecność w składzie sądu drugiej instancji sędziów orzekających drugi raz w tej samej sprawie po jej uchyleniu do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji nie powoduje nieważności postępowania (art. 386 § 5 w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c.).

Trafnie natomiast skarżący zarzucił naruszenie art. 118 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. Nr 164, poz. 1365 ze zm. (powoływanej dalej, jako: „ustawa”). Zgodnie z tym przepisem, stosunek pracy z nauczycielem akademickim w uczelni publicznej nawiązuje i rozwiązuje rektor w trybie określonym w statucie, z zastrzeżeniem art. 121 ust. 4. Powołany przepis upoważnia do nawiązania i rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim tylko rektora. Przepis ten, jako przepis szczególny, ma pierwszeństwo przed art. 3¹ § 1 k.p., który stanowi, że za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona osoba. Artykuł 3¹ § 1 k.p. nie ma więc zastosowania do rozważanej czynności prawnej (rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim) ponieważ na podstawie art. 136 ust. 1 ustawy

z 2005 r. oraz art. 5 k.p. przepisy Kodeksu pracy mają zastosowanie jedynie w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie. Sąd Okręgowy uzasadniając swój pogląd prawny, według którego nie tylko rektor mógł rozwiązać z powodem stosunek pracy stwierdził, że „zgodnie z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym jak i postanowieniami Statutu Uniwersytetu oraz podziałem czynności zatwierdzonym przez Rektora, sprawami pracowniczymi zajmuje się Prorektor d/s Kadr, który zarówno zatrudniał powoda jak i dokonywał wypowiedzenia”. Zdaniem Sądu, brak jest ustawowych podstaw do przyjęcia by tylko rektor uczelni był uprawniony do rozwiązania stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim. Przepisy, na które powód się powołuje nie stanowią podstawy do takich twierdzeń. brak jest ustawowych podstaw do przyjęcia by tylko rektor uczelni był uprawniony do rozwiązania stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim. To, że uniwersytetem kieruje rektor ani nie uniemożliwia dokonania podziału czynności określając je dla poszczególnych prorektorów ani też nie uzasadnia wymagania stwierdzenia każdorazowo „z upoważnienia Rektora”. Formułując te twierdzenia, Sąd nie wskazał przepisów, na których je oparł, a które uzasadniałyby odejście od dyspozycji zawartej w art. 118 ust. 2 ustawy z 2005 r. Nie wiadomo więc, które przepisy tej ustawy lub postanowienia statutu Uniwersytetu albo jaki podział czynności zatwierdzony przez rektora (kiedy, w jakim akcie) pozwoliły mu na odejście od tej dyspozycji. Należy też mieć na uwadze, że art. 17 ustawy stanowi, że statut określa sprawy związane z funkcjonowaniem uczelni nieuregulowane w ustawie. Jeśli więc w ustawie znajduje się uregulowanie zupełne dotyczące określonej kwestii, nie ma możliwości „uzupełniania” materii ustawowej postanowieniami statutu, szczególnie w kierunku podważającym rozwiązania ustawowe (zob. wyrok SN z dnia 4 grudnia 2008 r., II PK 155/08 (OSNP 2010 Nr 11-12, poz. 135). Wobec tego należy uznać, że art. 118 ust. 2 ustawy upoważnia do nawiązania i rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim tylko rektora, a nie inną osobę wskazaną w statucie uczelni lub zatwierdzonym przez rektora podziale czynności. Z tych względów zarzut naruszenia art. 118 ust. 2 ustawy z 2005 r. okazał się uzasadniony.

Nieuzasadniony jest natomiast zarzut naruszenia § 65 ust. 6 statutu Uniwersytetu. Jak wskazał Sąd Najwyższy, w powołanym już wyżej wyroku z dnia

4 grudnia 2008 r., postanowienia statutu uczelni stanowią źródło prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. (zob. też wyrok TK z dnia 10 czerwca 2003 r., SK 37/02, OTK-A 2003 Nr 6, poz. 53, pkt III 5). Jednocześnie jednak swoiste przepisy prawa pracy, w tym statut (art. 9 § 1 k.p.), nie są ogłaszane w dzienniku urzędowym i fakt ich istnienia jest najczęściej znany tylko podmiotom, które je zawarły lub ustaliły. W rezultacie sędzia nie jest obowiązany znać z urzędu (*ex officio*) treści tych aktów na zasadzie *iura novit curia*. Dlatego stan wiedzy sądu w tym zakresie zależy od inicjatywy dowodowej stron. Wobec tego, istnienie i treść tych aktów należy do podstawy faktycznej orzeczenia, natomiast oceną prawną objęte są kwestie ich obowiązywania (czasowego, przestrzennego, podmiotowego, przedmiotowego), relacji do innych aktów prawnych oraz wykładni (zob. wyrok SN z dnia 16 czerwca 2011 r., I PK 272/10, LEX nr 1001283; wyrok z 29 stycznia 2008 r., I PK 196/07, OSNP 2009 Nr 7-8, poz. 89). W rozpoznawanej sprawie przyjęte przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne nie obejmują treści § 65 ust. 6 statutu Uniwersytetu, a skarżący nie sformułował zarzutów naruszenia przepisów postępowania. W tej sytuacji Sąd Najwyższy nie może wziąć zarzutu naruszenia tego postanowienia pod uwagę. Nie wpływa to jednak na ogólną ocenę skargi jako uzasadnionej.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z 398²¹ k.p.c.